

ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПЕДАГОГІКА. ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 159.923:351.74

Остапович Володимир Петрович,
доктор юридичних наук, старший дослідник,
завідувач науково-дослідної лабораторії ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0000-0002-9186-0801

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН МАНІПУЛЯЦІЇ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Статтю присвячено проблемі впливу психологічної маніпуляції на професійну діяльність поліцейських. Висвітлено потенційні загрози впливу маніпуляції для особистості та діяльності поліцейського, окреслено коло відповідних ситуацій службової діяльності. Здійснено аналіз психологічного феномену маніпуляції. Обґрунтовано необхідність подальших наукових досліджень психологічних технологій виявлення та протидії маніпуляціям у діяльності поліцейських, зокрема розроблення тренінгу протидії психологічним маніпуляціям у професійній діяльності поліцейських.

Ключові слова: психологічна маніпуляція, ознаки маніпуляції, критерії маніпулятивного впливу, прояви маніпуляції, принципи маніпулятивного впливу.

З початком повномасштабної агресії росії проти України наша держава зіткнулась із безпрецедентними безпековими викликами. Згідно зі ст. 17 Конституції України передбачено, що “Захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу” [3]. Комплексний характер актуальних загроз національній безпеці потребує зокрема визначення інноваційних підходів до формування системи захисту та розвитку інформаційного простору в умовах режиму воєнного стану, а також у період післявоєнного відновлення України.

Національна поліція України сьогодні відіграє провідну роль у забезпеченні правопорядку в державі і захисті територіальної цілісності нашої країни. До того ж інформаційна безпека безпосередньо Національної поліції має вагоме значення для забезпечення безпеки та життєво важливих інтересів країни, і якщо поліцейські підпадають під вплив психологічної маніпуляції, це може позначитися на їхній здатності ефективно виконувати свої обов’язки.

Зважаючи на значне різноманіття методів деструктивного інформаційного впливу на індивідуальну та колективну психіку, актуалізується необхідність глибокого розуміння причин, форм та способів маніпуляції з метою розроблення інструментів захисту від таких втручань.

© Ostapovych Volodymyr, 2023

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2023.3\(61\).26](https://doi.org/10.36486/np.2023.3(61).26)

Issue 3(61) 2023

<https://naukaipravookhorona.com/>

Проблема впливу психологічної маніпуляції на діяльність поліцейських не була об'єктом спеціального вивчення, втім є цілком на часі. Дослідженню комунікативної компетентності поліцейських присвятили свої праці О. Богомолець, О. Веселовська, І. Голопич, Л. Дунець, В. Зелений, Т. Крашеніннікова, О. Новікова, А. Павліченко, Т. Січкаренко, О. Топчій, М. Якимчук, наукові дослідження з медіаграмотності поліцейських в Україні ще не є достатньо розвиненими, однак свої роботи присвятили цій темі такі науковці, як Л. Яковенко, В. Возняк, Т. Шемчук.

Психологічна маніпуляція збільшує ризик прийняття поліцейським помилкового рішення, тим паче під час виконання службових обов'язків в умовах режиму воєнного стану, ведення бойових дій, у деокупованих регіонах тощо. Тому дослідження впливу психологічної маніпуляції на поліцейських сприятиме вдосконаленню методів професійної підготовки і поставатиме важливим чинником підвищення рівня психологічної стійкості та забезпечення ефективної безперервної роботи у складних екстремальних умовах. Зокрема, доцільним вбачається розроблення програми психологічного тренінгу розвитку стійкості до психологічної маніпуляції.

Поліцейські можуть зазнавати маніпулятивного впливу у різноманітних ситуаціях. Наприклад, вищі посадові особи або політики можуть намагатися використати свої повноваження, щоб змусити поліцейських діяти згідно зі своїми інтересами. Це може проявлятися у використанні влади для створення певної атмосфери тиску або застосування погроз або обіцянок. Крім того, колеги можуть використовувати свій статус у групі, щоб впливати на поведінку поліцейських, пропонуючи неефективні та шкідливі способи вирішення проблеми. До того ж представники громадськості, залежно зокрема від політичної позиції, можуть пропагувати ідеї про правильність або неправильність певних дій поліції. Заразом засоби масової інформації мають значний вплив на громадську думку про поліцію та її діяльність, висвітлюючи роботу поліції в позитивному або негативному світлі, створюючи образи "героя" або "злочинця" залежно від низки обставин.

Надзвичайно актуальними є дослідження впливу психологічної маніпуляції на поліцейських у контексті сучасної соціальної та політичної ситуації. Адже метою антиукраїнської пропаганди є деструкція Української держави або її послаблення та інтеграція у підконтрольну російській владі сферу державних інтересів. Сьогодні спостерігаються спроби порушення репутації не лише окремих фізичних або юридичних осіб, а й всієї країни загалом.

Зрештою до маніпулятивного впливу, шантажу та провокацій можуть вдаватися правопорушники. Проте, дослідження маніпулятивного впливу спрямоване на розкриття можливих причин виникнення та попередження несанкціонованої поведінки поліцейських, яка суперечить етичним та професійним стандартам, сфокусованим на захисті прав громадян та забезпеченні законності дій правоохоронних органів. Дослідження можуть допомогти визначити фактори, які збільшують вразливість поліцейських до психологічної маніпуляції та розробити методики зниження цієї вразливості.

Окресливши можливі негативні наслідки психологічної маніпуляції для особистості та діяльності поліцейських, перейдемо до більш ретельного аналізу цього феномена.

© Ostapovych Volodymyr, 2023

Визначення терміна “маніпуляція” залежить від рівня наукового аналізу та дисциплінарних методів дослідження [7, с. 74]. Цей термін застосовується у таких значеннях: 1) як позначення специфічного загального підходу до соціальної взаємодії та управління, що передбачає активне використання різноманітних способів прихованого примусу людини для досягнення цілей маніпулятора; 2) як позначення специфічного виду психологічної взаємодії (міжособистісні маніпуляції, маніпуляції суспільною думкою, соціально-політичні маніпуляції тощо); 3) на позначення певних організаційних форм застосування таємного примусу.

Термін “маніпулювання” у деяких дослідженнях вживається як синонім терміна “маніпуляція”, в інших – маніпулювання розглядається як інструмент або механізм маніпуляції. Загалом маніпулятивні прийоми є виявом антигуманного ставлення до людини, яку маніпулятор штучно позбавляє суб’єктності, можливостей самоусвідомлення і саморегуляції.

Психологічне маніпулювання чинить різнобічний вплив на особистість, а саме йдеться про спонукання до активності, регулювання діяльності, зміну когнітивних структур та операційного складу діяльності, зміну психічного стану. У зв’язку з цим можна говорити про те, що маніпулювання передбачає зміну свідомості особи з метою досягнення певної мети, яка встановлюється самим маніпулятором. В основі маніпуляції лежить екстерналізація відповідальності за власну поведінку чи добробут та бажання щось отримати або уникнути чогось небажаного. Коли йдеться про маніпулювання, зазвичай це означає поведінку на останньому кінці спектру методів психологічного впливу, але важливо пам’ятати, що існує спектр, і, природно, в соціальному світі відбувається взаємний вплив.

Отже, маніпуляція є різновидом психологічного впливу, це програмування думок і прагнень суб’єктів, їх настроїв, психічного стану з метою забезпечення поведінки, необхідної маніпулятору. Маніпулятор спонукає суб’єкта переживати певний душевний стан, зручний для прийняття рішення або вчинення дій в інтересах маніпулятора, на шкоду власним.

Розглянемо принципи та шляхи маніпулятивного впливу [2, с. 124]:

1. Принцип першочерговості: інформація, що поступила першою, сприймається як достовірна.

2. Експресивний удар: шляхом різкого підвищення емоційної складової психіки провокується реакція протесту, при цьому акценти можуть бути свідомо викривлені маніпулятором.

3. Ефект правдоподібності: натрапляючи на інформацію, що не суперечить поглядам особи, вона продовжує її “споживати”, і тоді маніпулятор свідомо вбудовуватиме у правдоподібну для об’єкта маніпуляції інформацію частину неправдивої, яка сприймається як справжня автоматично.

4. Ефект “інформаційного штурму”: об’єкт маніпуляції втомлюється, сприймаючи величезний потік непотрібної інформації, а у маніпуляторів з’являється можливість приховати інформацію, потрібну їм.

5. Емоційне зарядження: “зарядивши” інформацію необхідними емоціями, можливо подолати бар’єр та вивести особу зі стану емоційної рівноваги, змусивши її пережити якийсь момент інформації.

© Ostapovych Volodymyr, 2023

6. Принцип контрасту: потрібна інформація подається як більш позитивна на фоні іншої, яка сприймається особою як негативна.

7. Показна проблематика: певна подія штучно залишається поза увагою, а інший – навпаки, приділяється підвищена увага.

8. Звинувачення в теоретизованості або уявна відсутність практики: знецінення меседжів опонента тезою про справедливість переконань об'єкта маніпуляції лише в теорії.

9. Несподіване одкровення: повідомлення маніпулятором про намір надати секретну інформацію викликає довіру співрозмовника та послаблює захисні механізми психіки.

10. Байдужість або псевдонеуважність: демонстрація маніпулятором байдужості примушує співрозмовника несвідомо намагатися переконати маніпулятора у своїй значущості та викласти факти, які спершу приховувалися.

Успішність маніпулювання зазвичай визначається низкою якостей, якими володіє маніпулятор. До таких якостей відносять гнучкість, високу адаптивність, емоційну відстороненість від співрозмовника і навіть аморальність. Ключовими відмінними рисами маніпулятора є такі: ставлення до партнера по взаємодії та спілкуванню не як до особистості, яка має самоцінність, а як до специфічного засобу, використання якого дозволяє досягати певних цілей, які зазвичай є прихованими.

Говорити про більшу чи меншу схильність до маніпулятивного впливу доцільно у контексті визначення принципів і способів захисту від маніпуляцій та їх нейтралізації. Віктимними особливостями жертв маніпуляцій є неадекватна самооцінка; стереотипність мислення; невміння контролювати свої емоції і почуття; надмірна довірливість; навіюваність; невміння передбачати наслідки власних дій; низька ефективність аналізу ситуацій професійної та особистої взаємодій; неспроможність адекватно оцінювати службові і життєві ситуації.

Здатність об'єктивно сприймати, аналізувати та оцінювати ситуацію в ході маніпуляції зменшується за рахунок використання маніпулятором зовнішніх та внутрішніх параметрів (мішеней) жертви. Використання зовнішніх параметрів, насамперед, пов'язане з інформаційним потоком: упустити частину інформації або змінити її, узагальнити інформацію до невпізнання, вигадати неправдиву інформацію, поставити питання і не дати можливості відповісти, застосувати метафори, гумор, жарти, з метою збентежити партнера, позбавити впевненості, принизити.

Внутрішніми мішенями впливу маніпулятора можуть стати: самооцінка особистості (уявлення про себе: свою компетентність, інформованість, соціальний статус, самоповагу, вміння відстоювати свої інтереси і потреби); задоволення інтересів та потреб; активізація мотиву страху, почуття образи, сорому, гордості, заздрості, провини, жалі до себе, або у партнера до самого себе, експлуатування пристрастей, природної цікавості, бажань, потягів, фізіологічних потреб, вплив на несвідоме, ментальність та ін.

Реалізація маніпулятивних стратегій й тактики передбачає проходження двох етапів: підготовчого й основного. Функції першого, підготовчого етапу полягають у полегшенні сприйняття подальшої інформації. Його основне призначення – створення

© Ostapovych Volodymyr, 2023

атмосфери довіри між джерелом інформації і аудиторією впливу. На другому етапі здійснюється залучення уваги й загострення інтересу до переданих повідомлень на тлі некритичного сприйняття інформації. Це дозволяє значно збільшити ефект від впливу інформації, зменшивши її раціональну оцінку.

Розподіл на зазначені етапи є відносно умовним, маніпуляція зазвичай спрямована на те, щоби змусити особу брати активну участь або вжити пасивні дії у найвигідніший момент часу [2, с. 122]. Вивчення алгоритму маніпуляції надає можливість розробляти рекомендації щодо своєчасного виявлення такого впливу та протидії йому.

Застосування демаркаційних процедур розгалуження легітимних і нелегітимних доводів в аргументації дає підстави вважати мовні маніпуляції неприпустимими аргументативними техніками [6, с. 90]. Втім аналіз результатів досліджень дозволяє констатувати той факт, що використання психологічного маніпулювання в процесі спілкування є досить поширеним соціально-психологічним феноменом, який присутній у різних культурах, і саме непомітність цього впливу забезпечує ефективність маніпулювання.

Важливість комунікативних навичок у професійному спілкуванні не завжди є очевидною для поліцейських. Проте, якщо поліцейський не збирається або ігнорувати, або затримувати кожного громадянина, з яким він вступає в контакт, навички спілкування життєво важливі як для вирішення повсякденних проблем, так і для розрядки потенційних криз.

По-перше, значний час витрачається поліцейськими на звичні контакти з громадянами, не пов'язані із кримінальними правопорушеннями. По-друге, успішне вирішення незначної кризи, такої як сімейна суперечка чи сварка сусідів, може усунути необхідність подальших втручань поліції та попередити переростання ситуації на серйозну кризу, як-от домашнє насильство або знищення майна. По-третє, кризові ситуації можуть бути більш ефективно вирішені поліцейськими, які мають розвинуті комунікативні навички, що потенційно усуває необхідність застосування фізичної сили, затримання та арешту. Це зменшує ризик травмування поліцейського чи громадянина і зменшує обсяги необхідної підготовки та оформлення службових документів.

Поліцейським, насамперед у великих містах, доводиться налагоджувати взаємодію з громадянами різного віку, національностей, культур, економічного рівня та індивідуально-типологічними властивостями особистості. Подекуди доводиться терпіти неввічливу або образливу поведінку, зберігаючи при цьому професійну компетентність і балансуючи між авторитетною та авторитарною присутністю поліції. Ефективні поліцейські повинні мати можливість використовувати відповідні навички вирішення конфліктів, щоб запобігти ескалації ситуації, зберігаючи при цьому об'єктивність, рівновагу та сприйняття справедливості. Вони повинні вміти справлятися з різними видами та рівнями стресу, але при цьому завжди дотримуватися принципів і стандартів професійної етики, що є вкрай важливим для підтримки авторитету та довіри до поліції.

Іноді громадяни, яким, наприклад, загрожує значний штраф за порушення правил дорожнього руху, вдаються до різних тактик – суперечок, використання чарівності чи погроз – щоби спробувати змінити думку поліцейського, наркозалежні,

© Ostapovych Volodymyr, 2023

особи з психічними відхиленнями, підлітки, а також представники інших категорій, перебуваючи в негативних емоційних станах, також використовують цю тактику.

Зіткнення з маніпулюванням є складним викликом для поліцейських, вони часто описують почуття розчарування, коли виявляють, що не можуть взяти гору навіть у найпростішій суперечці з недобропорядним громадянином. За умови наявності спостерігачів до цього додається страх приниження [9]. Найнебезпечнішим є те, що ці зіткнення можуть загостритися і стати загрозливими як для поліцейського, так і для правопорушника і всіх, хто перебуває поблизу. Психологічна маніпуляція може вплинути на особистість поліцейського, змінивши його вірування, переконання, цінності, та уявлення про світ. Якщо ці зміни призводять до того, що поліцейський стає менш чуйним до прав людини або використовує більш насильницькі методи роботи, то це може мати негативний вплив на якість його роботи та взаємини з громадянами.

Існує низка реакцій, які громадяни зазвичай демонструють у відповідь на суб'єктивне сприйняття того, що поліція ігнорує їх, ображає або зневажливо ставиться до них [8]:

1. Апатія – антагонізм: “Чому я маю повідомляти про злочини в поліцію? Їм байдуже”. Тут відображено незадоволеність громадян реакцією поліції на їхні звернення. Якщо громадяни відчувають, що їхні сумлінні зусилля щодо взаємодії з правоохоронними органами натикаються на нерішучі чи недбалі дії, вони, природно, відмовляються від співпраці у майбутньому. Із часом може виникнути порочне коло, коли поліцейські сприймають це як ознаку навмисної апатії чи зневаги до суспільства або навіть змови з правопорушниками отже, стають більш байдужими або нетерплячими щодо громадян.

2. Формальні скарги: “Все, подаю скаргу”. Небажана або злегка дратівлива поведінка може бути терпимою, якщо вона відбувається в контексті базової довіри та спільної мети. Але за наявності вже сформованих напружених і ворожих відносин навіть несуттєві роздратування можуть бути витлумачені як ознаки навмисної образи, що призводить до значної кількості скарг від недобропорядних громадян. Втім потенційно небезпечнішою за офіційні скарги є прихована конфронтація.

3. Вербальна конфронтація: “Ти не можеш так зі мною розмовляти”. Нечемна поведінка поліцейських може призвести до словесних зіткнень з громадянами, ситуація ускладнюється кумулятивним розчаруванням від минулої проблемної взаємодії. Неконструктивна взаємодія, що повторюється, погіршує моральний дух як поліцейських, так і громадян. У гіршому випадку наслідком виявляються фізичні зіткнення, розпалювання ворожнечі у суспільстві.

4. Фізичне протистояння. У випадку загострення ситуації до цього моменту можна припустити, що стратегії розв'язання конфліктів зазнали невдачі, якщо вони взагалі були випробувані. Повторний досвід громадян, які зазнали побиття з боку поліції, навіть якщо затримання почалося з нападу на поліцейського, підриває моральний дух поліцейських і поглиблює для громадян образ “ворога”.

Політичні зміни в країні за останні роки здійснили серйозний поштовх у підвищенні правової культури громадян та намагання контролювати державні органи у сфері дотримання вимог чинного законодавства. Разом із тим, самі громадяни почали зловживати своїми правами. Маніпуляції правами людини та нормами

законів створюють сприятливі умови для уникнення відповідальності за вчинені правопорушення, що, без сумніву, ставить під загрозу безпеку громадян. На жаль, сьогодні деякі “громадські активісти” формують культуру ухиляння від покарання за рахунок маніпуляцій правами людини та чинним законодавством [1]. Це створює перешкоди для виконання правоохоронними органами своїх повноважень щодо забезпечення громадського порядку та безпеки.

Розміщення відео, де водії “виховують” поліцію, в інтернеті мало первісною метою привернути увагу суспільства до некомпетентності правоохоронців. Але разом із тим наслідками може бути розвиток культури ухиляння від відповідальності; порушення принципу невідворотності покарання; провокації поліцейських перевищувати повноваження або вдаватися до бездіяльності; збільшення кількості правопорушень; дискредитація поліції; нівелювання ознак правової держави; погіршення іміджу українців у світі.

Часто маніпулятори використовують “заготовки” з думок або бажань, які точно закріплені в масовій свідомості, отже, об’єктами психологічних операцій (маніпуляції) стають не тільки окремі люди, а також більші соціальні групи і навіть держави. Антиукраїнська пропаганда, що застосовується підконтрольними кремлівській владі ЗМІ, політиками, політтехнологами, діячами культури та релігії, стала одним з основних інструментів деструкції Української держави. Відбувається психологічний тиск на населення заради провокування хаосу, зневіри та невпевненості людей у державних інститутах, ідеології, соціальних інститутах, цінностях, ідеалах, світовому партнерстві та взаємодопомозі, у власних силах; уникнення відповідальності за скоєне; приховування власних втрат або невдач тощо.

Системним засобом протидії ворожому інформаційно-психологічному впливу є інформаційно-психологічне протиборство, яке поєднує такі елементи: контроль над ситуацією, захист інформації та поширення своїх ідей, хакерські атаки, інформаційна блокада тощо [4, с. 146]. Отже, усвідомлення ключових позицій когнітивної карти російської пропаганди, розробка та розповсюдження в українському суспільстві та за його межами проукраїнських, “державницьких” когнітивних карт дозволить нейтралізувати дію ворожої інформаційної машини та покращити ефективність української пропаганди, в цілому – забезпечить її носіїв кращими ресурсами для здійснення суб’єктної активності, інтелектуальної діяльності, перебування у рівноважному стані та збереже їхню суб’єктність [5].

У підсумку слід зазначити, що комунікативна компетентність поліцейського надає можливість виконати професійне завдання, не наражаючи себе або оточення на фізичну небезпеку, підвищує впевненість у собі та зміцнює психологічну стійкість. З огляду на це опанування комунікативних навичок є стандартною частиною програм первинної професійної підготовки поліцейських та програм підвищення кваліфікації.

Подальше дослідження маніпулятивних технологій, а також вивчення питання схильності особистості поліцейського підпадати під психологічне маніпулювання дозволяє виявити, як саме здійснюється підштовхування особистості до певної поведінки чи мислення через інформаційно-психологічний вплив, що можна вважати основою для розробки напрямів формування психологічного захисту від маніпуляцій.

© Ostapovych Volodymyr, 2023

Розроблення програм та упровадження психологічних тренінгів виявлення та протидії маніпуляції надасть поліцейським можливість підвищити толерантність до зовнішнього впливу, буде стимулювати розвиток функції самоконтролю, допоможе сформулювати критичну установку до інформації, що надходить.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. “Виховання” поліції громадянами. Як це впливає на безпеку? Злата Швець. Експертний центр з прав людини. 04 липня 2018. URL: <https://ecpl.com.ua/comments/vyhovannya-politsiji-hromadyanamy-yak-tse-vplyvaie-na-bezpeku/> (дата звернення: 12.04.2023).
2. Войтко О.В., Кацалап В.О., Рахімов В.В. Аналіз особливостей маніпуляції як інструменту психологічного впливу на свідомість. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2019. №2 (35). С. 121–126. DOI:10.33099/2311-7249/2019-35-2-121-126
3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 21.03.2023).
4. Марченко О.Г., Іванов С.О. Інформаційно-психологічна безпека особистості в умовах війни. Особистість, суспільство, війна: тези доповідей учасників міжнародного психологічного форуму (м. Харків, 7 квіт. 2023 р.). Харків: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2023. С. 143–146.
5. Назар М.М., Мещеряков Д.С., Дітюк П.П. Когнітивні конструкти російської пропаганди в українському медіапросторі. *Освітньо-наукове забезпечення складових сектору безпеки й оборони України*: збірник тез Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 22 листоп. 2019 р.) Хмельницький, НАДПСУ імені Богдана Хмельницького, 2019. URL: https://nadpsu.edu.ua/wpcontent/uploads/2019/11/konferen_listopad_2019.pdf (дата звернення: 23.03.2023).
6. Невельська-Гордєєва О.П., Нечитайло В.О. “Чорна риторика” як маніпулятивна техніка. Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія: філософія, філософія права, політологія, соціологія: зб. наук. праць. 2021. № 2 (49). С. 81–92.
7. Невельська-Гордєєва О.П., Нечитайло В.О. Маніпуляції як засіб інформаційно-психологічного впливу в інформаційній війні. *Вісник Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*. 2021. № 3 (50). С. 71–83.
8. Patrol psychology 101: Communication and conflict resolution. Laurence Miller. *Police1 by lexipol*. Apr 18, 2008. URL: <https://www.police1.com/health-ellness/articles/patrol-psychology-101-communication-and-conflict-resolution-C2LGVm93PYZMIWYh/> (дата звернення: 04.05.2023).
9. Police officer training: dealing with manipulation. Jean Reynolds. Sep. 13, 2019. URL: <https://www.virtualacademy.com/blog/police-officer-training-offers-tools-for-dealing-with-manipulation> (дата звернення: 17.05.2023).

REFERENCES

1. “Vykhovannia” politsii hromadianamy. Yak tse vplyvaie na bezpeku? “‘Education’ of the police by citizens. How does this affect security?” Zlata Shvets. Expert center on human rights. July 4, 2018. URL: <https://ecpl.com.ua/comments/vyhovannya-politsiji-hromadyanamy-yak-tse-vplyvaie-na-bezpeku/> (Date of Application: 12.04.2023) [in Ukrainian].
2. *Voitko, O.V., Katsalap, V.O. and Rakhimov, V.V.* (2019). Analiz osoblyvostei manipuliatsii, yak instrumentu psykhologichnoho vplyvu na svidomist. “Analysis of the features of manipulation as a tool of psychological influence on consciousness”. *Modern information technologies in the field of security and defense*. No. 2 (35). P. 121-126. DOI:10.33099/2311-7249/2019-35-2-121-126. [In Ukrainian].

© Ostapovych Volodymyr, 2023

3. Konstytutsiia Ukrainy. "Constitution of Ukraine: Law of Ukraine, dated June 28, 1996, No. 254k/96-BP". Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (Date of Application: 21.03.2023) [in Ukrainian].

4. Marchenko, O.H., Ivanov, S.O. (2023). Informatsiino-psykholohichna bezpeka osobystosti umovakh viiny Osobystist, suspilstvo, viina. "Informational and psychological security of the individual in the conditions of war. Personality, society, war": theses of the reports of the participants of the international psychological forum (Kharkov, April 7, 2023). Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs. P. 143-146 [in Ukrainian].

5. Nazar, M.M., Meshcheriakov, D.S. and Ditiuk, P.P. (2019). Kohnityvni konstrukty rosiiskoi propahandy v ukrainskomu mediaprostori. Osvitno-naukove zabezpechennia skladovikh sektoru bezpeky y oborony Ukrainy. "Cognitive constructs of Russian propaganda in the Ukrainian media space. Educational and scientific support of the components of the security and defense sector of Ukraine": a collection of theses of the International science and practice conf. (Khmelnyskyi, November 22, 2019). Bohdan Khmelnytskyi National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Khmelnytskyi. URL: https://nadpsu.edu.ua/wpcontent/uploads/2019/11/konferen_listopad_2019.pdf. (Date of Application: 23.03.2023) [in Ukrainian].

6. Nevelska-Hordieieva, O.P., Nechytailo, V.O. (2021). "Chorna rytoryka" yak manipuliatyvna tekhnika. "'Black rhetoric' as a manipulative technique". Bulletin of Yaroslav Mudryi NYU. Series: philosophy, philosophy of law, political science, sociology: coll. of scientific works. No. 2 (49). P. 81-92. DOI: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.49.229781>. [in Ukrainian].

7. Nevelska-Hordieieva, O.P., Nechytailo, V.O. (2021). Manipuliatsii yak zasib informatsiino-psykholohichnoho vplyvu v informatsiinii viini. "Manipulation as a means of informational and psychological influence in information war". Bulletin of the Yaroslav the Wise National University of Law. No. 3 (50) P. 71-83 DOI: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.50.235389>. [in Ukrainian].

8. Patrol psychology 101: Communication and conflict resolution. Laurence Miller. Police1 by lexipol. Apr 18, 2008. URL: <https://www.police1.com/health-ellness/articles/patrol-psychology-101-communication-and-conflict-resolution-C2LGVm93PYZMIWYh/>. (Date of Application: 04.05.2023) [in English].

9. Police officer training: dealing with manipulation. Jean Reynolds. Sep. 13, 2019. URL: <https://www.virtualacademy.com/blog/police-officer-training-offers-tools-for-dealing-with-manipulation>. (Date of Application: 17.05.2023) [in English].

UDC 159.923:351.74

Ostapovych Volodymyr,

Doctor of Juridical Sciences, Senior Researcher,

Chief of the Research Laboratory,

State Research Institute MIA Ukraine,

Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0002-9186-0801

THE IMPACT OF THE PSYCHOLOGICAL PHENOMENON OF MANIPULATION ON THE PROFESSIONAL ACTIVITIES OF POLICE OFFICERS

The article explores the impact of psychological manipulation on the performance of police officers. It is recognized that police officers often face psychological manipulation, which poses a significant threat to the information security of the National Police and ultimately

© Ostapovych Volodymyr, 2023

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2023.3\(61\).26](https://doi.org/10.36486/np.2023.3(61).26)

Issue 3(61) 2023

<https://naukaipravookhorona.com/>

undermines the country's security and vital interests. This challenge demands effective countermeasures to enable police officers to fulfill their responsibilities with competence. The article emphasizes the potential dangers of manipulation on a police officer's personality and job performance, and provides an overview of the relevant situations in official activities. Senior officials or politicians may exert influence to create a pressured atmosphere, which can lead to negative consequences. In addition, coworkers may use their status in the group to impact the conduct of law enforcement officials by proposing unproductive and detrimental solutions to the problem. Furthermore, members of the community can advance notions concerning the morality of particular police actions. The media hold sway over public perception of police and their actions, often framing them positively or negatively. Offenders may attempt to manipulate, blackmail, or provoke police officers. However, studying manipulative influence aids in preventing unprofessional and unethical police behavior. The authors conducted an analysis of the psychological phenomenon of manipulation. The article defines the term "manipulation" based on scientific analysis levels and determines its impact on personality. It discloses principles, ways of manipulative influence, and outlines the psychological features of the manipulator and the properties of a person susceptible to manipulative influence, along with the external and internal parameters used by the manipulator. The initial and primary stages are evaluated, at which the use of manipulative strategies and tactics is noticeable. The significance of communication skills in the professional communication of police officers is evidenced. Various reactions that citizens typically demonstrate in response to the subjective perception of being ignored, insulted, or treated with contempt by the police are presented. The importance of understanding the primary positions of the cognitive map of Russian propaganda and distributing pro-Ukrainian, "state" cognitive maps throughout Ukrainian society and beyond is emphasized as a systematic method for countering hostile informational and psychological influence. It is noted that the communication skills of a police officer enable them to perform their duties professionally while avoiding physical risks. Effective communication also enhances their self-esteem and reinforces their psychological resilience. Further scientific study of psychological technologies for detecting and counteracting manipulation in the activities of police officers is substantiated, in particular, the development of training for counteracting psychological manipulation in the professional activities of police officers.

Keywords: psychological manipulation, signs of manipulation, criteria of manipulative influence, manifestations of manipulation, principles of manipulative influence.

Отримано 17.10.2023